

Miika Sahamies

30.4.2018

Dnro 001/81/2018

Eduskunta
Sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

Kirjallinen lausuntopyyntö asiantuntijakuulemiseen 2.5.2018 klo 11.30

HE 41/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Akava ry lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Lausunnon pääkohdat

- Akava kannattaa uuden lukiolain säätämistä ja kiittää lakiluonnoksen avointa valmistelua.
- Hallituksen esitykseen sisältyvä kirjaus korkeakouluysteistyöstä on erinomainen, mutta sille on varattava riittävät resurssit sekä kiinnitettävä huomio uuden velvoitteen toteutumiseen eri puolilla Suomea.
- Akava ei kannata hallituksen esitykseen sisältyvää ylioppilaskirjoitusten rajatonta uusimisoikeutta. Rajattoman uusimisoikeuden toteutumista on vähintään seurattava, jottei ylioppilaskirjoituksista muodostu uutta pullonkaulaa korkeakouluopintoihin siirtymiselle.
- Akava pitää erinomaisena lakiesityksen kirjausta opiskelijan oikeudesta henkilökohtaiseen opintojen ohjaukseen ja erityisopetukseen.
- Opetussuunnitelmien käyttöönottoa tulee myöhentää vuodella eli alkamaan syksyllä 2022. Näin ylioppilaskirjoitusten digitalisointia ehditään arvioida sekä opetushallitus ja oppilaitokset ehtivät tehdä uudistuksen kannalta vaadittavat valmistelutyöt.
- Lukiuudistuksen yhdenvertaisen toteutumisen takaamiseksi lukio-opiskelulle on laadittava laatukriteerit sekä korjattava pidemmällä tähtäimellä lukioiden rahoitusvaje.

Akava kiittää lukiuudistuksen avointa valmistelua sekä kannattaa uuden lukiolain säätämistä. Lukion päätehtävä on antaa nuorelle jatkossakin laaja yleissivistys, jolla taataan parhaimmat valmiudet jatko-opintoihin ja työhön. Päätös olla avaamatta tuntijakoa ja keskittyä näiden tavoitteiden kannalta tarpeellisiin uudistuksiin, kuten pedagogiikan uudistamiseen ja oppilaitosyhteistyöhön, on ollut hyvä.

Nopeammin jatko-opintoihin ja avoin suhde ympäröivään maailmaan

Suurin osa korkeakouluopinnot aloittavista on edelleen lukion käyneitä ylioppilaita. Uusista ylioppilaista jatko-opintoihin hakee ylioppilasvuonna kolme neljästä. Jatko-opintojen ulkopuolelle jääneiden nuorten osuus on kasvanut usean vuoden ajan, vaikka yhteiskunnan tavoitteet koulutukseen pääsyn nopeuttamiseksi ja työurien pidentämiseksi ovat päinvastaisia.

Korkeakoulujen opetukseen tutustuminen on lukiolaisten mielestä tärkein yksittäinen valintaa edesauttava tekijä. Silti abiturienteista 40 prosenttia ei ole käynyt tutustumassa yliopistoon ja liki puolet ei ole käynyt tutustumassa ammattikorkeakouluun. Akava pitää erinomaisena hallituksen esitykseen sisältyvää kirjausta, joka velvoittaa lukiot järjestämään osan opetuksesta yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa.

Pelkkä lakikirjaus ei vielä takaa, että lukioden ja korkeakoulujen yhteistyö on laadukasta ja molemmille osapuolille tarkoituksenmukaista. Siksi yhteistyölle on varattava riittävät resurssit sekä kiinnitettävä huomiota uuden veloitteen toteutumiseen eri puolilla Suomea.

Hallituksen esitykseen sisältyvä opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamista sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamista on työelämätaitojen näkökulmasta tärkeä. Yhtä lailla yhteistyötä ja valinnanvapautta on tärkeä lisätä yläkoulujen ja lukioden välillä sekä toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja lukioden kesken molempien koulutusmuotojen erityispiirteet huomioiden.

Akava ei kannata ylioppilaskirjoitusten rajatonta uusimisoikeutta. Ylioppilaskirjoituksista ei saa muodostua uutta pullonkaulaa jatko-opintoihin siirtymiselle nuorten jäädessä maksimoimaan ylioppilaskirjoituksista korkeakouluvalinnoissa saatavia pisteitä. Epätarkoituksenmukaisen tilanteen välttämiseksi rajattoman uusimisoikeuden toteutumisesta on vähintään seurattava.

Tukea kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin

Selvitysten mukaan lukio-opiskelijoilla on haasteita urasuunnitteluun ja jatkokoulutukseen liittyvissä valmiuksissa. Myös stressi, motivaation rakenne sekä monet muut paine- ja kuormitustekijät aiheuttavat uupumusta ja mielialuongelmia.

Akava kiittää lakiesityksen kirjausta opiskelijan oikeudesta henkilökohtaiseen opintojen ohjaukseen (§25) ja erityisopetukseen (§28).

Lukion kehittämistä jatkettava

Lukiokoulutuksen rahoitusta on viime vuosien aikana leikattu miltei viidenneksen. Leikkausten vuoksi lukioden kurssit ovat opiskelijamääriltään suuria ja toistuvat harvoin. Lukiokoulutuksessa on leikkausten jäljiltä yli sadan miljoonan euron vaje, jota koulutuksenjärjestäjät ovat omatoimisesti ja vaihtelevasti paikkailleet.

Uusi lukiolaki pitää sisällään paljon myönteisiä uudistuksia, mutta tuo mukanaan myös uusia velvollisuuksia. Ylioppilaskirjoitusten digitalisoinnin arvioinnin sekä opetushallituksen ja oppilaitosten valmistautumisen kannalta viisainta olisi myöhentää hallituksen esityksessä olevaa opetussuunnitelmien käyttöönottoa vuodella eli alkamaan syksyllä 2022.

Pidemmällä tähtäimellä lukiouudistus voi onnistua vain siten, että lukion rahoitus nostetaan sille tasolle, kuin sen todelliset kustannukset koulutuksen järjestäjille ovat. Uudistuksen toimeenpanon yhdenvertaisuuden toteutumiseksi lukioon on lisäksi laadittava laatukriteerit.

Akava ry:n puolesta

Miika Sahamies
asiantuntija